

Milan Koch

Soutěž v přednesu poezie /březen 1971/

Abych ušetřil, pil jsem na lačnej žaludek a kouřil ze zvyku, moc jsem kouřil, cigára balená ze starých voslintaných mejdanových vajglů & přednášel z paměti do zdi v hodinových intervalech průklepy básně, kterou jsem se přihlásil do turnaje.

A teď jedu autobusem, šťastnej, pěkně s'tatej, vyhrát něco do Violy, se čtyřmi lahvicemi černý desítky v černý tašce na zip, kterou tak opatrně držím... snad jen proto, aby moc necinkaly? V tomhle autobuse, co jede jako blázen ze Zahradního města až do Jinonic a co s ním jedu a co on jede se mnou a s celou další kupou lidí, si všímám nádherně nápadný blondýnky až vzadu sedící a hledící do ujždějí ulice přes neprůstřelné, blátem postříkané sklo. Protlačují se k ní. Tisknou mě k tomu sedadlu, na kterém hačá. Nemůžu za to. Červenám se. To mi ale náladu nemůže zkazit. Ó, ohlízím se, abych se přesvědčil, že mě nikdo nepozoroval, jak jsem se roztouženě díval na její růžovoučká kolena, poodhalená díky zapínání na jejím modrém kabátku. Tak takhle se skrývá Krása. Rozhodně má tvrdý kolena. Ještě jednou díky, díky tomu zapínání můžeme pořád ještě něco obdivovat. Plavovlasá trhla sebou. Něco ji muselo vystrašit. Zaklání se. Něco se tam muselo stát. Naše oči se setkávají. Jako by četla mé myšlenky, odvrací hlavu. Hledí před sebe. Mlčí.

„Ta určitě jede taky soutěžit,“ pronáším po chvíli k sobě nad jejími, ó, odbarvenými vlasy. Všichni kolem jedou soutěžit. V duchu si zpívám: „lala lala lálálálá la lala“. Znáte to, ne?

Po Národní se hnal březnem slušně silný a studený vítr. Půl hodiny před čtrnáctou prej pražského času jsem proved ve svém dlouhém skoro černém kabátu zděděném po otci pohanskej nájezd do automatu, který se od jisté doby rozkládá hned vedle kina Metro /Bůh sám ví, co tam dávala za husarskej flm/. Kabát mám sepnut třemi knoflíky. Jden knoflík, ten prostřední, je v pülce uraženej, to teď frčí.

Ani jsem se v tom tutovým kabátě, už jednou vobracovaném, neohřál u pultu, kde nepřetržitě tekla voda, na které jen špinavá pěna poskakovala, a už jsem platil 340 halířů za dva půllitry světlého českýho hašíše flegmatickému výčepnímu, co to tam všechno roztáčel.

U jednoho neobsazeného jídelního stolku, postříkaného zastydlým vomastkem z moravský klobásy, nad nímž bděl jen bufetový anděl strážný, jsem těmi orosenými žejdlíky v klidu narouboval ty čtyři lahvovy desítky, co již jsem měl v sobě z domova, ale který už už beztak ztrácely účinek.

Potom jsem šel tam dozadu, kde bývá obyčejně plno, když se pije, ale tentokrát jsem tam byl jen já a strašnej smrad & břečka bláta vešlapanyho mezi chcanky & kresby, ty obvyklý a ty obvyklý nápisy, některý nečitelný & vzdychy a hlas a nárazy z míst, kam jen žen si chodí ulevit.

Akorát otevírám lítací dveře do sálu, ve kterém se obcuje s poezií, když předseda poroty pronáší přes svůj šikovní jazyk do téměř plného hlediště běžnou formuli: „Vítáme vás, atd., atd., atd., ...“ Sedám si vedle dveří na jednu ze dvou prázdných židlí, doufaje, že nejsou zadány pro některé z porotců. Ti, co jsou mi na dosah ruky, se po mně ohlížejí. Dělán, že si jich nevšímám. Hledím před sebe. Předseda představuje porotu a omlouvá ty, kteří nepřišli, protože jim do toho něco vlezlo. Porotci, kteří sedí v první řadě, aby lépe viděli & slyšeli, a mají před sebou spoustu popsaného papíru, se při zaslechnutí svého jména vždy pootočí, mírně povstanou a lehce se ukloní. Každému zvlášť tleskáme. Asi je odněkud známe. Teď je známe určitě, nakloníme si je potleskem. Někteří netleskají, nebo jen slabě. Předseda rozvážně pokračuje. Od bodu k bodu postupuje, tak, jak si to předsevzal, tak, aby nám bylo všechno jasné. Zne- /1

nadání: „Tam /ukázal směrem ke mně, všichni se sem dívají/ jsou pro vás uchystány překlady Radovana Lukavského.“ Hodím vokem na stůl vedle, kde je asi 30 nesvázaných svazečků básní, vyrovnaných na sobě a toužících po překladatelově vlastnoručním podpisu. Celý ce klepu. Proč ta židle bílá musí tolik vrzat? Za chvíli víme, že je nás devadesát, co chceme zvítězit. Jsme rozděleni po třiceti do tří dnů. Bodovat nás budou jako při krasobruslení. Bodovat se začne až po prvních čtyřech odvážlivcích. Každý se dozví výsledek hned po svém krasořečnění. Nikdo nemá co ztratit. Losuje se. Číslo tahá ta slečna, kterou jsem v životě neviděl. Kdekdo dává pozor, kdo je kdo. Dávám bacha, kdy mě budou jmenovat. Řvu: „Tady!“ Jak na vojně. Jsem vylosován jako pátý. Někteří jsou tu navíc. Když je dolosováno, vše je vyjasněno, je přestávka. Porota si to musí srovnat v hlavě a na stole. Rychle si jdu zakouřit. Kouřím. Myslíte, že mi to pomůže? Jsem čím dál víc nervózní. Přihlazuji si vlasy, musím udělat dojem. Vracím se. Už to začalo. Sedím bokem k ozářenému jevišti, čelem do hlediště. Cítím se, jak v lóži se cítil král, který poprvé zasedl na trůn před korunovací. Vyvolávají prvního. Přechází kolem mě. Je to pejzatý mládenec. Na první pohled studentík bez výrazu, který časem i tu bezvýraznost ztratí. Sebevědomě vystupuje na stupínek a strká své sedativum do křesla. Dává nohu přes nohu, lokte na opěradla, trup mírně naklání k jedné straně, jednou rukou si začíná přidržovat hlavu tak, že prsty zajíždějí jak vylámaný hřeben do chlupů vedle ucha. Hotový herec! Tuhle pozici jsem musel někde vidět. Než začne, vrhá mírný amatérský úsměv do hlediště. Hádám, komu patřil. Začíná mluvit. Recituje něco od Seiferta. Seifert mizí v záři reflektorů. Potlesk. Skřípění židli. Šepot. Vyvolávají soutěžícího číslo dvě. Ještě jednou ho vábí. Nikdo nepřichází. Najednou slyším své jméno. To není možný. Tomu se říká moment překvapení. Jdu jako ve snách do arény. Cítím pohledy v zádech. Otáčím se. Do očí mě bacilo světlo. Mhouřím oči jako kočka. Dívám se do prken scény. Je ticho. Co s rukama? Strkám je do kapes. Koukám se do blba a recituji Ferlinghettiho Spodní prádlo. Hlas se mi chvěje. Celý se chvěju. Najednou rozeznávám tváře. Všechny pohledy svlékají mou postavu z prádla. Nevím, jestli mluvím dost hlasitě. Zapomínám text. Určitě si neudou myslit, že to k tomu patří. Jeden ze sboru znalců mi napovídá, dobře mu nerozumím. Hučí mi v uších. Vzpomínám si na text a pokračuji. Opět zapomínám a opět mi napovídají. Párkrát se přeřeknu, ale neopravuju se. Vidím vzadu na stěně obrazy jako nouzové východy. Některé hlavy v šeru hlediště vidím zcela jasně a prohlížím si je. Zase nevím, jak dál. Jsem úplně nahej. Dávám si ruce na své rudé líce a říkám, aby řeč nestála: „To je ta tréma.“ Vidím, jak se někdo vzadu usmívá. Dostávám nápovědu. Ted', a nebo nikdy už mi nikdo nezastaví. Chci protahovat některá slova, ale nedaří se mi to. Rozhazuji bláznivě rukama, kroutím hubou. Zapomněl jsem si vyčistit zuby. Chtěl bych si říhnout uprostřed slova. Polykám sliny, abych se nepoprskal. Naposledy vyhodím ruce nad hlavu a pomalu je spouštím, jako kdybych říkal: „Nébo, ochraňuj mou korunu.“ Končím. Nikdo netuší, že jsem skončil. Kráčím k tý židli a slyším potlesk. Komu to tleskají? Ani si nesednu a vyrážím ze dveří a hned ke kabátu a hledám cigaretu. Slyším, jak někdo něco recituje. Soutěž pokračuje. Pokračuje po potlesku. Čtvrtý nasazuje na city své i druhých. Kdo to asi je? Zase potlesk a ze dveří se valí náhodní diváci a náhodní soutěžící a nakonec nenáhodná porota, která se jde poradit do anjclíku, co je skrytej za těžkým závěsem. Budou o mně mluvit? Určitě jsem se jim nelíbil. Mám nervy nadranc. Nedokážu si ani jednou sirkou zapálit cigaretu. Někdo podstrčil pod mou cigaretu zapalovač. Děkuji mu kývnutím hlavy. Vtahuju do sebe kouř. Nikdo netuší, že ho do sebe vtahuju, nikdo netuší, že jsme sem přijeli dva, že jsme tam stáli dva, kteří bojovali o třetího, a že ten

druhej vodešel.

Za jedním stolkem poznávám toho s pejzama, který dělá, že mu nezáleží na tom, jak dopadne. Sedí mezi kouřem z BT a dvěma jemu věkem asi podobnými sekáči. Nad nimi stojí jeden, který se k nim hlásí. Má béžový sako a béžový kalhoty šitý na míru a široký béžový ramena, který drží zpříma, opravdu jako chlap. Dám krk na to, že je to atlet. Nepříliš zřetelně slyším, jak se mezi sebou výborně baví. Abych líp slyšel, abych vůbec věděl, o co jde, chodím odklepávat popel z ciga na jejich stůl.

„Dáme to dohromady.“

„Bude to veliký.“

„Hele, já bych si to představoval asi takhle.“

„Pár známých.“

„Poezie.“

„U nás nahoře v koleji.“

„Je nás několik.“

„Klub.“

„Hudba, hosté, muškátové víno.“

„Inteligentní dívky, inteligentní chlapci.“

„Zbožňujeme múzu.“

„Hele, já bych si to rozmyslil.“

„Taky píšu.“

„Souhlasíte, souhlasíte?“

V duchu souhlasím. Přistupuje ke mně jeden hoch a chce si připálit. Jsem ochota sama. Připalují mu. Ruka mě prozrazuje. Jsem pořád ještě nervózní. Ne a ne se strefit do jeho cigarety. Kladu mu malíček na jeho pokrčené, cigaretou opeřené prsty. Určitě to zpozoroval, usmívá se. Já mu to oplácím. On se ptá: „Od koho jsi recitoval tu báseň?“ Říkám mu to. On: „Á, Američan.“ Já: „Hm, měl jsem trému.“ On: „Já ji mám taky. Zkoušel jsem recitovat před profesorem, včera, chápeš? A málem jsem se zhroutil.“ Pokyvuju hlavou, že chápu. Už jsem klidnější? Porota se vrací, s nikým se nebaví. Vytahuju z tašky jednu desítku, votevírám ji klíčem od bytu a jdu zpátky do sálu. Místo na té bílé židli, rozvrzané od milovníků poezie, mi zasedl báječný mladý model s vyretušovaným obličejem a vynikající postavou. Má nohu přes nohu. Jsou jí vidět stehna. Neodvažují se jí to říct. Strkají do mě. Kličkuji mezi židlemi až dozadu. Teď budu sedět zády ke zdi, s nohama nataženýma pod stolem, čelem do hlediště. Skoro všichni jsou na svých místech. Předseda spravedlivých vynáší rozsudek. Ostatní porotci ucucávají víno ze skleniček. Mám nejmíň bodů a vedle mě stojí nějaká dívka se svým galánem a chce, abych si o jednu židli poposedl. Poposedávám si o dvě, aby si ten její nemyslel, že mu ji chci přebrat. Zase se recituje. Snažím se zaposlouchat do veršů, které jsou tu vypouštěny proto, aby chytly za srdce. Je tu horko. Předseda je jen v košili a v nátělníku. Má ho bílej jako košili, která je průhledná tak akorát. Nyní vystupuje jedna, co má růženec obtočený kolem sepnutých rukou s dlouhým, bezbarvým lakem nalakovanými nehty. Recituje něco o jeptišce. Na jeptišku však nevypadá, nabeton to má za sebou a ještě před sebou. Chvílemi cupitá dozadu nebo dopředu, jako by na sobě měla kutnu. Naposledy zvedá své panenky k bohu, amen. Sklízí potlesk. Usmívá se a jde si sednout, stále má růžencem spoutané ruce; možná, že přece jenom bude svatá.

Vidím, že je tu hodně lidí, kteří soutěžit vůbec nebudou, nebo zase až někdy jin-

dy. Opět se recituje. Recituje se tu Holan, Halas, Nezval, Seifert a zase Seifert, ale úplně jinej, a Závada, Dyk, Perret. Potlesk patří vždy tomu, kdo přednáší. Jako poslední před přestávkou tam stojí ta, která dostane nejvíc bodů, nebo nedostane? Fantasticky kroutí tím pravým bokem, levým jí to nejde. Apollinaire se vznáší v rozvířeném prachu a za ním hned startuje Majakovskij. Jsem zvědav, jestli se ozve výstřel z Aurory. K ničemu nedošlo, naštěstí, jinak bychom se nemohli občerstvit. Teď je přestávka. Má trvat deset minut, možná, že se protáhne o pár minut. Zůstávám sedět na fleku a dopijím pivo. Mám si dojít ještě pro jedno? O mé nohy zakopne několik lidí, který se jdou nadýchat čerstvého vzduchu. Nedaleko sedí na židli ta, která recitovala naposledy. Má rozpuštěné hnědé vlasy, kolena u sebe a dívá se zasněně před sebe. Jak jsem asi vypadala? Byla ohodnocena celkem dost vysoko, a zaslouženě, vždyť bylo jasně vidět, že se v tom vyzná. Beru na to jed, že postoupí do finále. O mé nohy zakopává ten s pejzama, breptám omluvu. A kam to kráčí? No jasně, k ní. Zdraví ji. Představuje se. Bere ho vůbec na vědomí? Ale ano, bere. Dokonce se na něj usmála v mezích svých možností. On ji chce angažovat do svého klubu. Je to jeho typ. Zřetelně to slyším. Jsou si sympatický. Ona jemným hlasem dávno po něčem takovém touží. Náhle, kde se vzal, tu se vzal, objevuje se vedle nich ten běžový atlet. Klaní se. Přitahuje si k nim židli. Ona se dovídá, o koho jde. Rozmlouvají spolu všichni tři. Dobře si rozumí, jinak by ona uraženě odešla. Pejzatej vstává jak z postele. Ona mu podává ruku a on jí ruku něžně a neobratně líbá. Je galantní, málem by jí tu ruku spolknul. Oba ji opouští, ne navždycky. Jdou se posadit blíž k porotě, aby mohli vobčihnout nějaký ten styl. Zůstane ona dlouho na ocet? Je po pauze. Slovo dostává Sova. Interpretuje ho Aglaja z Idiota. Má na sobě modré šaty s krátkými rukávy, statná prsa jí maskuje bílé krajkatá náprsenka. Vlasy jí vyčesala matinka dozadu tak, aby jí byly vidět dlouhé perleťové náušnice, které jí darovala k narozeninám a které jí prodlužují uši k ramenům a kývají se podle toho, jak se Aglaja zhoupne v kolenou, vpřed... vzad jako lodník z Potěmkinu. Asi vždycky jí nabíhají svaly na rukách tak jako teď, když jimi naposledy ladně zavlní, tak podobná přísné zazobané měšťance, když sedí za klavírem nad poslední větou. Kdyby takhle recitovala před 80 lety, určitě by zvítězila. Sovovi bojovníci a v čele ona, Aglaja! Odchází. Silně plácám do dlaní, až se kolem po mně ohlížejí, nebo po ní? Když ji vidím zblízka, má černé chloupky pod nosem a na nich se chvějí v jejím dechu zrnka pudru. Vůbec není tak hezká, jak ji popsal Dostojevskij. Definitivně odkládám flašku pod židli, na které nesedím. Co tam dělá ten tlustoch? Přednáší.

Přednáší a dívá se nahoru, jako by se díval na tu stráž nad Radotínem. A pak, že tlouštíci nemilují poezii. Tleskám mu nejdýl ze všech. Občas se ozve sálem é é é é é, nebo pf pf pf, nebo phá phá phá phá, a to vždycky, když někdo nesouhlasí s porotou. Nebýt básníků, tak se tady nic nekoná, byl by furt vypnutý proud. Zčistajasna naivista! To je ten mrňous, co recituje dvě věci od Suchého. Ta první je smutná, všem nám vysychá v krku. Ta druhá, říká ten mrňous, bude veselejší. Ale? Nikdo se nesměje. Všichni čekáme, jak ho obodujou. Všimám si, že ta, co recitovala Majakovského, už nesedí tam, kde seděla, ale že sedí vedle toho pejzatyho a pejzatej už nesleduje, kdo recituje, co recituje, a ona, myslím, už taky ne, tý to recituje někde jinde, ale úplně jinde. Na jevišti vystupuje vyzáblej dlouhán a odnáší křeslo, jako by byl vožralej. Kam to odnášíš? Mizí ve tmě a než bych řek: to je konec, vybíhá opět na světlo a vynáší na prkna Violy vypoštěřovanou židli, kterou nakonec máte v obejváku. Někdo mu podává kytaru. Kytaru staví vedle sebe, klaní se a bude to něco o Karlu IV. Sedá si na tu židli, kterou někde ukrad, a dívá se sem zpod víček celých zarudlých smutkem a pouští se do toho. Trubadúr! Dojímá dámy /4

od dvora, téměř zpěvným hlasem, chvílemi dokonce zpívá a hledá akordy na tý svý vypůjčený kytáře. Nakonec ho stejně vezmou na hůl a to křeslo tam bude nucen vrátit, aby si ta poslední soutěžící do něj nesedla a zakončila všechnu tu nádheru ve stínu palmy.

Jdu pěšky na Karlák a strkám do lidí v ulici a vidím, že všichni někam pospícháme, něco vyhrát. Možná, že zítra, nebo ještě dnes večer cosi vyhraje, zatímco Země bude vyhasínat, my budeme pořád vejrat do toho temnoucího nebe, zda se tam zrovna dneska neobjeví nová hvězda.

Nastupuju do autobusu, беру si od řidiče lístek a vidím mu na očích, že život jsme nevyhráli v loterii, že Bůh nám sám od sebe nic nedaruje a snad proto taky nám nic nebere a že Smrt není prohra, že je to jen vrácení hracích známek.

Tento soubor je volně k užití pro osobní a studijní účely. Komerční šíření zakázáno. Další texty z pozůstalosti Milana Kocha a ediční poznámku naleznete na stránkách Libri Prohibiti www.libpro.cz. Pokud jste v těchto textech objevili nějakou chybu, prosíme, obraťte se na editora e-mailem ondra.hornik@gmail.com.

Tento výstup vznikl v rámci zastřešujícího projektu »Paměť jazyka, svědectví literatury: analýzy literárního a lingvistického prostoru napříč žánry a kontexty«, projektu »Příprava vydání díla Milana Kocha« řešeného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy z prostředků Specifického vysokoškolského výzkumu na rok 2016.

© Milan Koch, 2016

© Bc. Ondřej Horník, student Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, 2016